

ԿՈՆՍՏԱՆՏԻՆ ԻՍԴԱՅԵԼԻ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
(ծննդյան 80 – ամյակին)
(1931-1994)

2011թ. լրացավ ճանաչված երկրաբան-հրաբխագետ, ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտի ավագ գիտաշխատող, երկրաբանա-հանքաբանական գիտությունների թեկնածու Կոնստանտին Իսրայելի Կարապետյանի ծննդյան 80-ամյակը:

Կ.Կարապետյանը ծնվել է Երևանում 1931թ., հունվարի 1-ին ծառայողի ընտանիքում: 30-ական թվականների ստալինյան բռնությունների վարչակարգի արհավիրքները չըջանցեցին Կարապետյանների ընտանիքը: Զրկվելով ծնողներից՝ նա քրոջ հետ միասին մանկությունը

ստիպված էր անցկացնել մանկատանը:

1945թ. Կ.Կարապետյանը, ավարտելով Երևանի Կիրովի անվան միջնակարգ դպրոցը, ընդունվում է Լենինգրադի հրետանային սպայական դպրոց և չնայած գերազանց ուսման՝ որպես ժողովրդի թշնամու զավակ հեռացվում է 2-րդ կուրսից:

1950-55թթ.-ին նա սովորում և գերազանցությամբ ավարտում է Երևանի Պոլիտեխնիկական ինստիտուտի լեռնային ֆակուլտետը:

1956թ. Կ.Կարապետյանը Մոսկվայում ընդունվում է ՍՍՀՄ Մետաղական օգտակար հանածոների, պետրոգրաֆիայի, միներալոգիայի, և երկրաքիմիայի, գիտահետազոտական ինստիտուտում (ИГЕМ) ասպիրանտուրա «հրաբխագիտություն» մասնագիտությամբ: Ուսանում է ականավոր հրաբխագետ, ՍՍՀՄ ԳԱ թղթակից-անդամ Բ.Ի.Պիլյաի ղեկավարությամբ՝ հետազայում դառնալով դասական հրաբխագիտության բնագավառում Հայաստանի առաջին մասնագետը:

1960թ. Մոսկվայում նա հաջողությամբ պաշտպանում է «Դարալագյազի (Հայկական ՍՍՀ) չորրորդական հրաբխականություն» թեմայով ատենախոսությունը՝ ստանալով երկրաբանա-հանքաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան: Աշխատանքում առաջին անգամ նկարագրվեցին Վայոց Ձորի շրջանի վերին չորրորդական հասակի Դալիկ, Սմբատասար և Ջերմուկ խմբի հրաբուխները, բացահայտվեցին նրանց ժայթքման տիպերը և արգասիքների պետրոգրաֆիական առանձնահատկությունները: Կ.Կարապետյանը իր գիտական գործունեությունը սկսել և մինչև

կյանքի ավարտը (1994թ.) շարունակել է աշխատել ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում որպես ավագ գիտաշխատող: Նշանակալի է նրա ավանդը Հայաստանի տարածքի նորագույն՝ վերին պլիոցեն-չորրորդական հրաբխականությանն առնչվող բազմաթիվ խնդիրների ուսումնասիրման բնագավառում:

Կ.Կարապետյանի աշխատանքները նվիրված են Գեղամա, Վայոց Ձորի, Սևանա ավազանի շրջանների մոտ 130 հրաբուխների երկրաձևաբանական, կառուցվածքային, տարածական տեղաբաշխման և քարտեզագրական հարցերին, հրաբխային արգասիքների պետրոգրաֆիական, քիմիական առանձնահատկությունների բացահայտման, հրաբխային ժայթքումների տիպայնացման, տարբեր երկրաբանա-տեկտոնական պայմաններով ուղեկցվող հրաբխականության զարգացման օրինաչափություններին, ինչպես նաև Գեղամա բարձրավանդակի սառցապատումների հարցերին և այլն: Այդ աշխատանքները հնարավորություն ընձեռեցին առաջին անգամ առանձնացնել արեալ հրաբխականության յուրօրինակ ժայթքումների «գեղամա տիպը», որը հետագայում տեղ գտավ հրաբխագիտական գրականության և մասնավորապես 1973թ. հրատարակված «Երկրաբանական բառարանի» մեջ:

Նրա գիտական պրպտումների շնորհիվ հայտնի դարձան հայկական ավանդույթներում հիշատակվող տեղեկությունները Մենակսար, Աղմաղան, Դալիկ և Սմբատասար և այլ հրաբուխներ վերաբերյալ:

Գեղամա լեռնաշղթայի շրջանում կատարված ուսումնասիրությունների արդյունքները Կ.Կարապետյանի կողմից ամփոփվեցին «Հայկական ՄՍՀ որոշ շրջանների նորագույն հրաբխականությունը» (համահեղինակությամբ) մենագրության մեջ («Ակադեմիա», Երևան, 1973).

1973-1992թթ. Կ.Կարապետյանը ձեռնամուխ եղավ Հայաստանի տարածքում (Արագած հրաբուխի շրջակայք, Փամբակ և Ախուրյան գետերի ավազաններ) լայն տարածում ունեցող իգնիմբրիտային տուֆերի և տուֆալավանների առաջացման երկրաբանական պայմանների, դասակարգման, շերտագրության, հասակային, ինչպես նաև նրանց պետրոգրաֆիական և պետրոքիմիական առանձնահատկություններին վերաբերող հարցերի բացահայտմանը, որոնք ամփոփվեցին «Հայաստանի իգնիմբրիտային հրաբխականությունը» մեծածավալ ձեռագիր աշխատության մեջ (ՀԱԱ ԳԱ ԵԳԻ գրադարան):

Առանձնահատուկ հետաքրքրություն են ներկայացնում Կ.Կարապետյանի կյանքի վերջին տարիներին կատարած գիտական հետազոտությունները, որոնք միտված էին Հայաստանում նորագույն և պատմական ժամանակաշրջանների հրաբխականության և հնագիտության փոխկապակցված հարցերի լուսաբանմանը: Այդ աշխատանքներում նորարարական մոտեցում է ցուցաբերվում՝ նպատակ հետապնդելով պեղումների ընթացքում հայտնաբերված

քարե աշխատանքային գործիքների երկրաբանական դիրքի, կազմի և տիպերի առանձնահատկությունների վերլուծությունը ծառայեցնելու չորրորդական հրաբխային առաջացումների շերտագրությանը և հասակին առնչվող հարցերի պարզաբանման համար: Նշանակալի է, որ Կ.Կարապետյանի նման մոտեցումները բազմիցս հիշատակվում են “Археология СССР” բազմահատոր աշխատության մեջ:

Կ.Կարապետյանը հեղինակ և համահեղինակ է շուրջ 80 գիտական աշխատանքների, այդ թվում 5 մենագրությունների, ինչպես նաև մի շարք ձեռագիր հաշվետվությունների: Վերջիններից հարկ է նշել նրա ակտիվ մասնակցությունը “Հայկական ՄՍՀ վերին պլիոցեն–չորրորդական հրաբուխների կատալոգ” բազմահատոր աշխատության ստեղծման գործում: Կ.Կարապետյանը մեծ հեղինակություն էր վայելում նախկին Խորհրդային Միության հրաբխագետների շրջանում, բազմիցս զեկուցումներով հանդես է եկել Միջազգային, Համամիութենական և Հանրապետական գիտաժողովներում ու ներկայացնում էր գիտականորեն հիմնավորված տեսակետները Հայկական լեռնաշխարհի նորագույր հրաբխականության զարգացման վերաբերյալ: Նրա աշխատանքները առ այսօր չեն կորցրել իրենց գիտական արժեքը:

Կ.Կարապետյանի, գիտությանն անմնացորդ նվիրված, իր և իր հետազոտությունների արդյունքների հանդեպ բացառիկ խստապահանջ, բազմակողմանի զարգացած և միաժամանակ համեստ, բարեկիրթ անձնավորության և ազնիվ քաղաքացու հիշատակը միշտ վառ կմնա նրա գործընկերների և բոլոր նրան ճանաչողների սրտերում:

**ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտ,
ՀՀ ԳԱԱ “Գիտություններ Երկրի մասին” տեղեկագրի
խմբագրություն**